

NYA Mäktaren

VOLYM XX

Teologisk bilaga till Kyrka och Folk nr 39/08

Får jag själavård i predikan?

Av Jan-Erik Appell

Artikeln är en lätt bearbetning av ett föredrag som hölls vid Kyrkliga Förbundets midsommarmöte på Örtagården i Lane Ryr den 21 juni 2008. Författaren är kyrkoherde i Bro och Brastad.

”Kärt barn har många namn”, heter det. Det gäller också om vår käre Frälsare. När jag skulle arbeta med detta föredrag, var det särskilt *ett* av Hans många namn som kom för mig. Eftersom det sällan används, så kan det inte vara något av Hans två vanligaste namn – namnet *Jesus*, som betyder *Herrens frälsning*, eller namnet *Kristus*, som betyder *den smorde*, bägge namn som har något viktigt att säga oss om den käre Frälsaren. Inte heller kan det vara namnet *Människosonen*, som också det är vanligt, även om det inte används lika ofta som de förstnämnda – ett namn som för övrigt går tillbaka till profeten Daniels bok, där det berättas, att Daniel såg ”hur en som liknade en Människoson kom på himlens skyar”. Nej, det namn som kom för mig och som *stött* för mig, det möter oss endast en gång i vår Bibel, nämligen i aposteln Petrus första brev, där han ger vår käre Frälsare det både sköna och uttrycksfulla namnet *våra själars herde och vårdare*.

Jesus – den store själavårdaren

Jesus är den store själavårdaren. Det visade Han under sitt liv här på jorden. Ofta predikade Han för stora skaror. Ibland kunde Hans åhörare uppgå till flera tusen. Och Jesus hade verkligen all anledning att tala till de många.

Han hade ju kommit för att frälsa alla. Därför gällde det för Honom att nå så många som möjligt med det frälsande budskapet. Men Jesus glömde inte den enskilde för de stora skarornas skull. Nej, vi finner Honom också i samtal med enskilda människor.

Jesus visste, att varje människa behövde vård till sin själ. Han visste också vilken vård var och en behövde. Han var också alltid redo att ge denna vård. När vi läser i vårt Nya Testamente, så ser vi där hur uppoffrande Jesus var som våra själars herde och vårdare. Han sparade sig aldrig. Han drog sig inte för långa och besvärliga vägar eller för någon annan möda, när det gällde att komma en enskild människa till tröst och hjälp i hennes själanöd. Det ser vi till exempel av det som berättas i Johannesevangeliets fjärde kapitel. Vi läser där om en samaritisk kvinna som hade kommit vilse i livet. Hennes själ var svårt sargad av synd och skam och därför i det allra största behov av vård. Detta visste Jesus. Därför ställde Han sina steg just till den plats där denna kvinna bodde. Han brydde sig inte om judarnas oskrivna lag att inte ta vägen genom det föraktade Samarien. Där fanns ju en stackars människosjäl som behövde komma under Hans frälsande vård. Inte kunde Han då ta en annan väg.

Jesus är densamme – i går och i dag och i evighet. Han inte bara *var* utan *är* våra själars herde och vårdare. ➤

► Som sådan vandrar Han osynlig omkring ibland oss. Han drar aldrig de stora massorna över en kam. Han har öppen blick och öppet hjärta för varje enskild människa, vem hon än är och hur hon än har det. Ja, Jesus riktigt brinner av längtan efter att få komma åt att vårda och frälsa just hennes själ. Så dyrt aktad är den i Hans ögon. Han har ju köpt den till sin egen och betalat med inget mindre än sitt eget heliga och dyra blod. Inte vill Han förlora en sådan dyrgrip.

Direkt och indirekt själavård av Jesus

När Jesus i dag utövar själavård, så gör Han det både direkt och indirekt. *Direkt* gör Han det genom sin Ande. Men den helige Ande har verktyg, framför allt Guds ord. När jag därför läser min Bibel och ber, att Guds Ande med ordet ger mig allt vad jag på färden kan behöva, så blir det liksom ett samtal mellan Jesus och mig, ett själavårdande samtal. Jesus kan komma åt att vårda min själ just så som Han ser, att jag behöver det. Så kan Guds ord bli för mig – och här citerar jag från en gammal tavla – ”en borg som duger, ledsven som icke ljuger, stjärna i mörka natten, fyrbåk på vreda vatten, källa som aldrig sinar, livskraft som ej förtvinar, stöd under livets öden, ljus uti döden”.

Men när Jesus i dag vårdar människors själar, så gör Han det också och kanske främst på ett *indirekt* sätt. Hur då? Jo, genom människor Han använder som sina redskap. Martin Luther säger, att varje kristen ska vara en Kristus för sin broder. Det kan ske på många olika sätt. Det kan ske genom en kristens gudfruktiga liv och goda föredöme. Det kan ske genom något förmanande eller varnande ord han får att bära fram. Det kan ske genom samtal om det enda nödvändiga och genom tröstande med ordets löften. Men fastän varje kristen på sitt sätt och på sin plats ska vara en själavårdare för dem Herren sänder i hans väg, så ska framför allt vi präster vara själavårdare. Jesus säger till oss som Han en gång sa till Petrus: ”För mina lamm på bete ... Var en herde för mina får.” Vi ska vara redo att ge råd och vägledning, när människor söker upp oss i den viktigaste av alla frågor, den om själens eviga frälsning.

Att söka enskild själavård är inget tvång, så att den som inte gör det därmed går miste om saligheten. Men det kan vara till stor hjälp och tröst för den enskilde. Prästen kan då på ett mera personligt och direkt sätt ge människor det Guds ord han ser, att de behöver i den situation de just då befinner sig i. Och särskilt gott kan det vara för den som är i nöd för sina synders skull att få höra prästen säga direkt till sig: Dina synder är dig förlåtna – just de synder du har så svårt för att tro att Gud vill och kan förlåta dig och som nu gör det så mörkt i din själ. Just de synderna är dig förlåtna. Det skedde i det ögonblick Jesus dog på korset, för då hade Han inte bara burit utan också borttagit dina synder. Detta underbara budskap får du tro och hålla fast vid mot allt och alla som anklagar och dömer dig.

Enskild själavård

Men det är inte bara den som söker enskild själavård som förhoppningsvis har nytta av detta, utan också den som *ger* denna vård. Nyligen kunde vi läsa en artikel i Göteborgs Stifts-Tidning av Pekka Heikkinen om enskilt skriftermål och själavårdande samtal, där vi bland annat kan läsa: ”Vill vi få präster som kan predika själavårdande, skall vi gärna anförtro våra själabekymmer åt dem i enskilda samtal.” Jag instämmer på det livligaste. Hur lär vi oss bäst att predika så, att våra åhörare får själavård i predikan? Jo, just genom att ni som lyssnar ger oss det förtroendet, att ni delar er andliga nöd med oss. I den församling där jag haft förmånen att verka som präst i snart 33 år, har många under årens lopp gett mig ett sådant förtroende. Jag tänker, att *det* många gånger har gett mig mer än vad jag har kunnat ge dem som gav mig detta förtroende. Jag bevarar alla dessa människor i tacksamt minne. De har utan att veta det varit mina bästa lärare i predikans svåra konst.

För att nu den som för sina synders skull inte kan få frid i själen, inte ska dra sig för att söka upp en präst som han eller hon har förtroende för, så fortsätter Pekka sin värdefulla artikel så här: ”Som redan sagts är prästen bunden av absolut tystnadsplikt. Han missbrukar inte heller förtroendet han får genom överlägsenhet och förakt. Dels känner han sig som en usel syndare själv, en som behöver mycket barmhärtighet och förlåtelse. Dels har han hört många andra bekänna svåra synder. Svåra synder är inget ovanligt. Vi är alla stora syndare.” Också i det som Pekka här skriver instämmer jag på det livligaste. Det är inte bara nådens ljuvlighet som själavårdaren delar med den som söker hans råd och hjälp, utan också syndens verklighet. Vi är båda förtappade och fördömda i oss själva. Vi är båda dyrt köpta av Jesus i Hans död för våra synders skull. Vi är båda lika beroende av Guds förlåtande och frälsande nåd.

Själavård i predikstolen

Från själavård i den enskilda kammaren har vi nu osökt kommit in på själavård i predikstolen. Att förkunseln ska vara själavårdande, det utesluter inte, att den också ska vara undervisande. När vi predikar, så är det viktigt, att vi också ger våra åhörare kunskap om sanningen, kunskap om allt som hör till Guds rådslut om vår och allas frälsning. Att det är oerhört viktigt med en sådan kunskap, det förstår vi av den klagan Herren ger uttryck åt genom profeten Hosea: ”Det är förbi med mitt folk, därför att det inte får någon kunskap.” Men först och sist gäller det för varje präst som tar sitt uppdrag på allvar att predika just själavårdande. Det sker när sanningens ord delas så, att var och en får just det han eller hon behöver: den oomvända varning, så att han eller hon inte längre likgiltigt och obekymrat rusar fram på förtappelsens breda väg; den uppväckte tröst, så att han eller hon vågar fly till Jesus med sina synder och tro sig förlåten i Hans namn

och blod; den benådade uppmuntran, så att han eller hon inte ger upp vid mötande svårigheter på vägen hem, utan håller ut den korta tid som ännu är kvar.

Sådan skulle all förkunnelse vara. På frågan: Får jag själavård i predikan? skulle svaret vara ett självklart ja. Varje präst skulle predika så, att hans åhörare verkligen av hjärtat kunde instämma i den bön prästen ofta ber efter predikan, den bön som börjar: ”Lovad vare Du, o Gud, och välsignad i evighet, Du som med Ditt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss”. Men vi vet, att verkligheten ser annorlunda ut. Det är inte ett rent och klart Guds ord, rätt delat i lag och evangelium, som är det normala i våra kyrkor. Men eftersom det är just ett sådant ord våra själar behöver, så är frågan: Får jag själavård i predikan? så viktig. Men än viktigare är svaret. Jag behöver ha klart för mig vad som är en själavårdande predikan, så att jag vet vad jag ska undvika för att min själ inte ska ta skada, men också vart jag ska vända mig för att min själ ska få den näring till evigt liv den så väl behöver.

Guds ord predikat rent och klart

Får jag själavård i predikan? Ja, om det är ett rent och klart Guds ord som predikas. Så kan vi formulera ett första svar. Vad ligger då i detta? Ja, låt oss se lite närmare på det. Guds ord predikas *rent*, när det inte uppblandas med människors tankar och åsikter, utan i allt överensstämmer med Bibelns såväl bokstav som ande. Naturligtvis är detta viktigt också för *Guds* skull. Genom detta får ju Gud den ära som tillkommer Honom. Hans namn hålls på detta sätt heligt hos oss. Men framför allt är det viktigt för *människornas* skull, för din och min skull, att Guds ord lärs rent, för endast så får vi en säker och pålitlig vägledning till frälsning. Därför ska vi aldrig ta det lättvindigt eller nonchalant med den rena läran, vilket många tyvärr gör i vår tid, också många som man inte trodde det om, utan vi ska göra som det står i en psalm vi brukar sjunga hemma på söndag morgon: ”Lär mig din rena lära rätt fatta och förstå, den i mitt hjärta bära, ej vika därifrån, att jag med verk och mun må helga sabbatsdagen och att min själ blir tvagen i Sions hälsobrunn.”

När vi prövar om läran är ren, så är det framför allt tre avgörande ting vi bör undersöka om de håller måttet inför Guds ord. Det är först och främst frälsningens *grund*, som ju är Jesus. Om frälsningens grund lärs det rätt, när Jesus predikas, inte bara som en vishetslärare eller som en martyr för sin tro eller som ett efterföljansvärt exempel på en själutgivande kärlek, utan först och sist som Guds Son och ett med sin Fader och den som genom sin död på korset ”är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens” och den som av Gud gjorts till synd i vårt ställe, ”för att vi i honom skulle stå rättfärdiga inför Gud”.

Så har vi frälsningens *medel*, som ju är dopet, Bibeln och nattvarden. Det lärs rätt om *dopet*, när detta framställs, inte som något vi gör inför Gud, utan som något Gud gör

med oss, en Guds frälsningshandling som förenar oss med Kristus och ger oss del i de underbara frukterna eller följderna av Hans död och uppståndelse för oss. Det lärs rätt om *Bibeln*, när den framställs, inte som människors tankar om Gud och upplevelser av Honom och därmed något högst bristfälligt, som ju allt mänskligt är, utan som Guds ofelbara ord till oss människor, genom vilket Gud ger oss det ljus och den kraft vi behöver för att finna och gå vägen till himlen. Det lärs rätt om *nattvarden*, när den framställs, inte bara som en minnesmåltid och därför i själva verket inte så viktig för det kristna livet, utan som ett nådemedel, som Jesus säger, att Hans lärjungar ska bruka ofta, och som är till den allra största välsignelse för dem, då Kristi kropp och blod där ges till förlåtelse, liv och salighet.

När det gäller frälsningens *ordning*, så lärs det rätt om den, när det förkunnas, att vägen till frälsning heter *omvändelse och tro*, detta att Guds ord får kasta ljus både över mig och över Jesus, över *mig*, så att jag ser synden i mitt hjärta och liv och både bävar för den och sörjer över den, men ljus också och framför allt över *Jesus*, så att jag ser, att Hans blod renar mig från all synd och jag därför får komma till Honom just som jag är och tro, att mitt straff var lagt på Honom, för att jag skulle få frid, och att jag genom Hans sår är helad.

Men Guds ord ska också läras *klart*. Den som frågar efter frälsning, ska verkligen förstå vad han eller hon får höra. Vi kan omöjligt predika ordet så klart, att alla förstår. Även den klaraste förkunnelse fordrar hörsamhet och uppmärksamhet. Saknas detta, ja, då hjälper det inte hur klar förkunnelsen än är. Men vi ska predika Guds ord så klart, att ingen som verkligen vill lära känna sig själv, ska behöva tveka om sin andliga ställning. Inte heller ska den som verkligen vill bli frälst, behöva sväva i ovisshet om vägen till frälsning.

Guds ord rätt delat

Får jag själavård i predikan? Ja, om Guds ord delas rätt, det vill säga innehåller både lag och evangelium. Så kan ett andra svar formuleras. Det är gott och väl, ja, nödvändigt, att ordet som predikas är rätt. ”Om någon talar skall han tala i enlighet med Guds ord”, skriver aposteln Petrus i sitt första brev med adress inte minst till oss förkunnare. Men predikan blir inte automatiskt själavårdande bara därför, att den är renlärig. Det gäller nämligen, att Guds ord inte bara *predikas* rätt, utan också *delas* rätt. Det betyder just, att förkunnelsen ska innehålla både lag och evangelium. Men då är det viktigt att komma ihåg, att det inte främst ska predikas *om* lag och *om* evangelium, så att predikan i första hand blir beskrivande, blir ungefär som ett andligt föredrag, låt vara aldrig så uppbyggligt, utan det som predikas ska *vara* lag och *vara* evangelium, så att predikan först och sist blir till varning och väckelse för den säkre och sorglöse, till förvissning om syndernas förlåtelse för den som med sorg och bävan ser sina synder, till uppmuntran för alla trötta Guds barn, så att de inte blir efter på trons väg till himlen. ➤

Men för att jag ska få själavård i predikan, så är det viktigt, inte bara att det är lag och evangelium som predikas, utan också att predikanten förstår att rätt skilja lag och evangelium åt. Om denna konst – för en konst är det, en konst som jag behöver Guds Andes hjälp för att lära mig – har vi kunnat läsa i Kyrka och Folk under våren. Jag tänker på den mycket värdefulla artikelserien utifrån den tysk-amerikanske teologen C. F. W. Walthers bok ”Det rätta åtskiljandet mellan Lag och Evangelium”. Har ni inte läst artikelserien, så gör det. För oss som är satta att förkunna Guds ord vill jag påstå, att den är något av ett måste. För mig har den inneburit både djup förödmjukelse och kraftig uppmuntran. Låt mig helt kort referera innehållet i de uppbyggliga teserna. I den *första* tesen framhåller Walther, att Bibeln innehåller två läropunkter, som skarpt skiljer sig från varandra, nämligen lag och evangelium. Denna åtskillnad visar sig på sex olika områden: 1. hur lag och evangelium uppenbaras, 2. vad de innehåller, 3. vad de lovar, 4. vad de hotar, 5. vad de verkar och 6. vem de ska predikas för. Ja, för vem ska lag respektive evangelium predikas? Lagen, säger Walther, ska predikas för säkra syndare och evangelium för uppväckta. Så länge en människa är tillfreds i sin synd, ska endast lagen predikas för henne till dom och straff. Men från det ögonblick hon med bävan och förskräckelse ser sin synd, ska inte ett ord av lag förkunnas för henne. Då ska evangelium, och bara evangelium, snabbt och eftertryckligt räckas henne.

I den *andra* tesen visar Walther vem som är en rätt lärare. Han lyfter fram två kriterier. För det första gäller det för den som vill vara en rätt lärare att i allt hålla sig till Guds ord. Han måste, som Walther uttrycker det, ”framhålla alla trons artiklar i enlighet med Skriften”. Men detta är inte nog. En rätt lärare måste också kunna rätt dela lag och evangelium. ”Detta är slutprovet på en riktig predikan”, säger han. I den *tredje* tesen handlar det om vem som behärskar denna konst – enligt Walther ”den svåraste och högsta konsten för kristna i allmänhet och för teologer i synnerhet”. Rent teoretiskt kan vilken normalbegåvad person som helst lära sig vad som menas med att rätt dela lag och evangelium. Men när det gäller den praktiska tillämpningen, på sig själv eller på andra, så uppstår så många svårigheter, att det mänskliga förnuftet kommer till korta. Bara den helige Ande kan lära detta i erfarenhetens skola, slår Walther fast. I den *fjärde* tesen hävdar Walther, att det rätta åtskiljandet av lag och evangelium är den nyckel som öppnar Skriften för oss. För den som studerar Bibeln utan denna nyckel tycks Bibeln bestå av idel motsägelser. I ena stunden förklarar Bibeln någon för salig, i nästa stund fördömer den honom. Men, säger Walther, ”i det ögonblick vi blir bekanta med åtskiljandet av lag och evangelium, så är det som om solen gick upp över Skriften, och vi skådar hela Skriftens innehåll i den vackraste harmoni”.

I den *femte* tesen redogör Walther för den sammanblandning av lag och evangelium som är lättast att känna igen och som dessutom är den grövsta. Den sker när Kris-

tus framställs som en ny Mose, och då evangelium förvandlas till en lära om goda gärningar, medan de som lär, att evangelium är budskapet om Guds fria nåd i Kristus, fördöms och förklaras som kättare. ”Om Kristus kom i världen för att ge oss nya lagar, kunde Han lika gärna ha stannat i himlen”, säger Walther. ”Mose hade ju redan gett oss en så fulländad lag, att vi aldrig kunde uppfylla den. Om nu Kristus hade lagt till ytterligare lagar, så skulle det ha drivit oss till förtvivlan.” Nej, Kristus kom, ”inte för att tillkännage nya lagar, utan för att fullgöra lagen åt oss, så att vi skulle bli delaktiga i Hans fullbordande”.

I den *sjätte* tesen kommer Walther in på det missbruk som det innebär, att delar av evangelium blandas in i lagen och delar av lagen blandas in i evangelium. Sker en sådan sammanblandning, så blir både lag och evangelium verkningslösa. ”En predikant måste förkunna lagen på ett sådant sätt, att det inte blir kvar något i den som är behagligt för förtappade och fördömda syndare”, säger Walther. Och å andra sidan måste evangelium predikas på ett sådant sätt, att det är helt fritt från allt vad villkor heter. Såväl rättfärdigheten, som vi behöver för att bestå inför Gud, som tron, som tar emot denna rättfärdighet, måste erbjudas väckta syndare som en alldeles fri gåva, en gåva av nåd allena.

I den *sjunde* tesen slutligen påminner Walther om ett tredje felaktigt delande av lag och evangelium, nämligen när evangelium predikas först och lagen sedan, helgelsen först och rättfärdiggörelsen sedan, tron först och bättringen sedan, goda gärningar först och nåden sedan. Att detta är ett felaktigt delande av lag och evangelium, det framgår av Romarbrevet, som innehåller hela den kristna läran. I de tre första kapitlen möter vi den skarpast tänkbara förkunnelse av lagen. Detta följs mot slutet av tredje kapitlet samt i fjärde och femte kapitlen av läran om rättfärdiggörelsen och inget annat. Med början i kapitel sex tar aposteln upp helgelsen och inget annat. ”Här har vi”, säger Walther, ”det verkliga mönstret för den rätta ordningen: först lagen, som hotar människor med Guds vrede; sedan evangelium, som förkunnar Guds trösterika löften. Detta följs sedan av förhållningsregler om sådant vi skall göra sedan vi har blivit nya människor”. Så långt Walthers värdefulla teser.

Lagisk predikan eller predikan av lagen

Innan jag går vidare vill jag bara säga något om skillnaden mellan att predika lagiskt och att predika lagen. Det är nämligen inte samma sak och det *leder* definitivt inte till samma sak. Jag vill illustrera detta genom att återge vad jag läste om två kvinnor som satt och samtalade med varandra om sina andliga erfarenheter. Den ena sa: Jag är så syndig, att jag inte vågar tro, att jag har nåd hos Gud. Hon hade hört lagen predikas, men på ett sådant sätt, att hon måste misströsta om sin frälsning. Den andra kvinnan sa: Jag är så syndig, att jag inte vågar låta bli att tro. Hon hade också hört lagen predikas, men på ett sådant sätt, att

hon måste fly till Honom, som i hennes ställe och henne till godo både fullbordat hela Guds lag och utstått hela det straff lagen faller över var och en som inte till punkt och pricka uppfyller den. Berättelsen om de två kvinnorna och de olika verkningarna av deras möte med Guds lag, den avslutas med några tänkvärda ord av Martin Luther som jag gärna vill citera: "När Moses anklagar mig för synd, så måste jag erkänna, att han har rätt, men när han säger: Då måste du dö, så svarar jag: Nej, Kristus har dött för min synd. Då ler Moses ett gott leende och säger: Det var dit jag ville ha dig."

När det predikas lagiskt, då får jag inte den själavård jag behöver. Detta leder antingen, som i fallet med den första av kvinnorna ovan, till misströstan och förtvivlan eller, ännu värre, till självgodhet och egenrättfärdighet. Men när lagen predikas så som den ska predikas, så dömer den mig visserligen till döden, och det med all rätt, eftersom jag är en syndare och "syndens lön är döden", men lagen blir då också, som det heter i Galaterbrevets tredje kapitel, min "tuktomästare" till Kristus, som det heter i en äldre översättning, för att jag ska förklaras rättfärdig av tro, också det med all rätt, därför att Kristus fullgjorde vad jag borde och blev min rättfärdighet.

Får du själavård i predikan?

Får jag själavård i predikan? Ja, den frågan har jag nu försökt ge några svar på – fler kunde ges. Men nu ber jag dig som läser att svara på frågan: Får jag själavård i predikan? Jag hoppas, att du är lycklig nog att kunna svara: Ja, jag får verkligen själavård i predikan. Det förkunnas rent och klart – om Jesus, om nådemedlen, om vägen till frälsning. Men kanske ditt svar i stället måste bli: Nej, tyvärr är det sällan jag får höra ett rätt Guds ord, och även om förkunnelsen inte innehåller några direkta fel, så är det ändå mycket som saknas. Det talas till exempel aldrig om risken att gå förlorad och om nödvändigheten av omvändelse och ett liv i vaksamhet och väntan, så att det blir ett saligt möte med Jesus, när Han kommer i dödens stund och på yttersta dagen. Och någon tillämpning av Guds ord på den enskilde är det aldrig fråga om. Har du det så, vad ska du då göra? Ska du nöja dig med att ha det som du har det? Nej, det vore i långa loppet förödande för din själ. Den får ju då inte den vård den behöver. Det kanske inte är så lätt att få prästen på andra tankar. Men omöjligt är det inte. Det berättas om några kristna som inte tyckte sig få någon själavård i predikan, att de la en lapp på predikstolen med texten: "Vi vill se Jesus". Orden gick prästen till hjärtat, och det dröjde inte länge förrän det märktes en ny ton i förkunnelsen. Och efter ytterligare en tid kunde prästen läsa, då han kom upp på predikstolen: "Lärjungarna blev glada när de såg Herren."

Jag vet inte om detta är något för dig, men be Herren visa dig vad du ska göra. Och blir det trots bönerop och annat ingen ändring till det bättre, utan det fortsätter att bjudas stenar och inte bröd från predikstolen, så får du

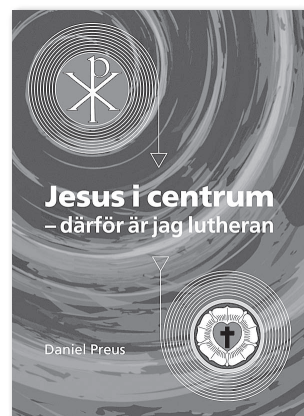
tala med kristna vänner om vad ni ska göra och kanske be någon förkunnare ni har förtroende för om råd och vägledning i dessa för det andliga livet så viktiga frågor. Jag önskar, att det ska bli styrt så för dig, att du får den själavård i predikan du så väl behöver, för att du inte ska tröttna och tappa modet och bli efter på trons väg till himlen.

Hjälp förkunnaren

Alla vi förkunnare behöver våra åhörare hjälp och stöd. Det är ingen lätt sak att predika, särskilt inte att dela ordet rätt och göra den åtskillnad mellan lag och evangelium som är så nödvändig. Hur kan ni då stödja och hjälpa oss? Ja, förutom det jag var inne på förut, detta att ni ger oss det förtroendet, att ni delar er andliga nöd med oss, så kan ni hjälpa oss genom era förböner. Varje förkunnare som känner både hur stort och hur svårt hans uppdrag är, stämmer gärna in i aposteln Paulus vädjan i brevet till efeserna: "Bed för mig, att ordet ges åt mig när jag öppnar min mun, så att jag frimodigt gör evangeliets hemlighet känd ... Bed att jag predikar det så öppet och fritt som jag bör." Använd gärna den bön som en gammal kvinna hemma dagligen bad för sin präst så länge hon levde: "*Över vår herde gjut din Ande neder, du som den gode herden är. Giv att med trohet fåren han leder, på sina armar lammen bär. Låt honom skåda själv de ängar gröna, där du vill mätta din klena hjord. Frälsningens under låt honom röna, förrän han talar livets ord!*"

Jesus i centrum – därför är jag lutheran Daniel Preus

En lättfattlig sammanfattning av den kristna tron. Jesus är i centrum för hela framställningen – samma centrum som finns i den lutheranska trosläran. Inb, 218 sidor

165 kr

Betala in 190 kr inkl frakt på
pg 62 33 37-3 eller bg 5785-4663
så får du boken inom 14 dagar.

Det rätta åtskiljandet mellan lag och evangelium

Av C F W Walther

*Serien med Walthers teser fortsätter – denna gång i Nya Vaktaren, av utrymmesskäl.
Föregående tes återfinns i Kyrka och Folk nr 22 2008*

Tes VIII

För det fjärde: Guds ord delas inte rätt när lagen predikas för dem som redan lever i skräck på grund av sina synder eller när evangelium predikas för dem som lever säkra i synden.

I 1 Tim 1:8-10 och Jesaja 61:1-3 ser vi att inte en droppe evangelisk tröst skall skänkas dem som fortfarande lever säkra i sina synder. Å andra sidan: till dem som redan har förkrossade hjärtan skall inte en stavelse som rymmer hot eller anklagelser riktas utan endast löften som skänker tröst och nåd, syndernas förlåtelse och rättfärdighet, liv och salighet.

Det var så vår Herre brukade göra. Han blev uppsökt av en kvinna ”som var en synderska” (Luk. 7:37). Inför egenrättfärdiga fariséer föll hon på knä framför Jesus, tvättade hans fötter med sina varma tårar och torkade dem med sitt hår. Hon var förkrossad när hon kom till Jesus; det fanns ingen annan som kunde trösta henne. Men hon vände sig till Jesus, för hon hade förstått att där Jesus fanns där fanns nådastolen. Herren uttalade inte ett enda ord av klander för de syner hon hade begått – inte ett ord. Han sa endast till henne: ”Dina synder är förlåtna”. I ett annat liknande fall sände han bort en skyldig kvinna med

denna tillförsäkran: ”inte heller jag dömer dig” och med den korta förmaningen: ”Gå, och synda inte igen”.

Herren behandlade Sackeus på samma sätt: Han hade nått fram till övertygelsen att han inte kunde fortsätta att leva på sitt lastbara sätt utan han måste ändra sitt liv. När Herren skall färdas genom grannskapet, klättrade Sackeus upp i ett mullbärsfikonsträd, för han ville se den helige mannen. När Herren fick syn på honom, ropade han till honom: ”Sackeus, skynda dig och kom ner, för idag vill jag gästa ditt hus.” Sackeus hade säkert förväntat sig att Herren skulle gå igenom hans synds räknenskaper med honom och framhålla för honom allt det onda han hade gjort. Men Jesus gjorde alls inte något sådant. Tvärtom, hemma hos Sackeus sade han: ”Idag har frälsningen nått detta hus, efter som denne också är en Abrahams son.” Det är Sackeus som säger: ”Se Herre, hälften av vad jag äger ger jag till de fattiga; och om jag har lurat av någon någonting så skall jag gottgöra honom fyra gånger om”. Herren krävde inte detta av honom men hans eget samvete, först förskräckt och sedan lugnat, krävde denna glada handling av honom – att han skulle vara generös mot de fattiga.

Liknelsen om den förlorade sonen är ett annat exempel. Herren målar upp honom för oss och visar oss hur han

har det när han har slösat bort allt han hade och hur han vänder hem till sin far med ett ångerfullt hjärta. Fadern tar emot honom utan ett ord av kritik och utropar: ”Låt oss äta och vara glada; för denne min son var död men lever igen, han var förlorad men är återfunnen.” En glad fest görs i ordning men inte ett ord av klander uttalas.

Den här inställningen intar Herren till och med på korset. Bredvid honom hänger en som levat ett skamligt liv. Men Kristi tålmodiga lidande har lett den här rövaren fram till en ny insikt, vilket han ger uttryck för i följande ord: ”Vi straffas rättvist för det onda vi har gjort, vi får verkligen vad vi förtjänar; men den här mannen har inte gjort något ont.” Till sist vänder han sig till Herren och säger: ”Jesus, tänk på mig när du kommer i ditt rike”. Han känner igen Messias i Jesus. Och lägg nu märke till att Herren inte svarar: ”Vad! Skulle jag tänka på dig? Du som har gjort så mycket ont?” Nej, han slänger inte alls hans synder i ansiktet på honom, utan säger bara enkelt: ”Idag skall du vara med mig i paradiset”.

Genom dessa händelser visar oss Herren vad vi skall göra med fattiga syndare som har levat ett skamligt liv men som sedan blivit förkrossade och ångerfulla, ja fyllda av skräck på grund av sina synder. I sådant fall så skall vi inte ödsla någon tid på kritik och förmaning, utan avlösa honom och trösta honom. Det är så evangelium och lag skall delas.

Apostlarna gjorde likadant som Herren. Tänk på händelsen med fångvakten i Filippi. Han var på väg att begå självmord när Paulus tilltalade honom: ”Gör dig inget ont, ty vi är alla här”. Natten igenom hade han hört Paulus och Silas sjunga lovsånger till Gud. Utan tvivel hade en ny kunskap börjat gå upp för honom. När han hörde Paulus varnande rop, kom han darrande och föll ned inför Paulus och Silas och sade: ”Människor, vad skall jag göra för att bli frälst?” De befäller honom inte att göra en rad saker först, som till exempel att känna sig ångerfull. De säger helt enkelt åt honom: ”Tro på Herren Jesus, så blir du frälst, du och ditt hus.” De inbjuder honom helt enkelt att ta emot Guds barmhärtighet; för detta är tro – att ta emot gudomlig kärlek, eller nåd.

Den andra delen av den här tesen säger oss att Guds ord inte delas rätt när evangelium predikas för dem som lever säkra i sina synder.

Det senare misstaget är lika förödande som det förra. Oändlig skada åstadkoms om evangeliets tröst erbjuds till säkra syndare, eller om någon predikar för en folkskara på ett sådant sätt att säkra syndare får för sig att evangeliets tröst är avsett för dem. Vi kan förstås inte hindra säkra syndare från att komma in i våra kyrkor och höra evangelium, och det åvilar predikanten att räcka fram evangelium i hela dess ljuvlighet. Men det skall ske på ett sådant sätt att de säkra syndarna förstår att det inte är avsett för dem. Hela predikan måste utformas så att de förstår det. Vad är det ”heliga” som inte skall kastas till hundarna, enligt Matt 7.6? Inget annat än Kristi ord. Vad menas med ”pärlor”? Trösten från evangelium och all den

nåd, rättfärdiggörelse och frälsning som det förkunnar. Om dessa ting skall vi inte tala till hundar, det vill säga, till evangeliets fiender; inte heller till svin, det vill säga, till dem som vill bli kvar i sina synder och som söker sin himmel och sin salighet i sina synder.

Det är meningslöst att erbjuda de gudlösa barmhärtighet. (Jes. 26:10) De föreställer sig antingen att de inte behöver den eller att de redan har vad de behöver av den varan. De futtiga synder som de har gjort sig skyldiga till är sedan länge förlåtna. Till en människa av den här ullen skall jag inte predika evangelium, jag skall inte erbjuda honom barmhärtighet – för det är vad predikan av evangelium innebär – för han har ingen nytta av det. En ond person som vill förbli i sina synder ”ser inte Guds härlighet”. Han ser inte vilken stor skatt som han erbjuds. Han förstår inte läran om frälsning genom nåden; antingen föraktar han den eller tillämpar den på ett skamligt sätt. Han tänker: ”Om tron allena är det enda som behövs för min frälsning, så är också mina synder förlåtna. Då kan jag förbli sådan som jag är och jag kan ändå komma till himlen. För även jag tror på min Herre Jesus Kristus.”

Ett mönster för vår predikan finner vi först och främst hos Kristus. Läger vi märke till hans beteende så ser vi att så snart han möter säkra syndare – och det var just vad fariséerna var på den tiden – så hade han inte en droppe tröst att ge dem utan kallade dem för ormar och huggormas avföda, uttalade ett tiofaldig ve över dem, avslöjade deras avskyvärda hyckleri, förutsade att de skulle gå förlorade och sade åt dem att de inte skulle kunna fly undan den eviga fördömsen. Trots att han visste att just dessa personer skulle spika fast honom vid korset, så sade han dem sanningen helt utan fruktan Detta är något för förkunnare att lägga märke till. Även om de i förväg vet att de kommer att få dela Herrens Jesu öde, så måste de predika lagen i dess stränghet för säkra, fräcka syndare, för hycklare och män som är deras fiender. Så snart en förkunnare ställs inför den här typen av människor, så får han inte understå sig att predika något annat än lagen för dem. Även när han predikar för en folkskara, så måste hans åhörare få intryck av att vad han säger inte gäller dem alla utan åtskillnad.

Det är sant att Herren säger: ”Kom till mig alla” men han lägger med en gång till ”som arbetar och är betungade”. Därmed ser han noggrant till att inte inbjuda de säkra syndarna.

Vid ett tillfälle blev Jesus uppsökt av en rik yngling som sade till honom: ”Gode mästare, vad måste jag göra för att få evigt liv?” Kristus avisade tituleringen och vände sig till den unge mannen med en utmaning: ”Håll buden.” När den unge mannen frågade: ”Vilket?” svarade Jesus, ”Du skall inte dräpa, du skall inte begå äktenskapsbrott, du skall inte stjäla, du skall inte bära falskt vittnesbörd, du skall hedra din fader och din moder, och du skall älska din nästa som dig själv” Den unge mannen svarade. ”Allt detta har jag hållit sedan min ungdom, vad

▶ annat saknar jag fortfarande?” Svarade Jesus: ”Du saknar tro?” Inte alls! Eftersom han har att göra med en eländig, säker och egenrättfärdig person, så predikar han inte ett enda ord evangelium för honom. I enlighet med detta säger Jesus: ”Om du vill bli fullkomlig, sälj allt vad du äger och ge till de fattiga så får du en skatt i himmelen. Kom sedan och följ mig”. Så berättas det: ”När den unge mannen hörde detta gick han bedrövad bort för han ägde mycket.” Han gick bort med ett anklagande samvete, som utan tvivel sade åt honom: ”Det där var verkligen en annan lära än den jag är van att höra. Vad han säger åt mig det förmår jag inte. Jag har blivit för fäst vid mina ägodelar. Jag vill hellre bryta min gemenskap med Jesus än skiljas från mina ägodelar. Jag är inte beredd att dra land och rike kring som en tiggare tillsammans med honom”. Förmodligen vittnade också hans samvete mot honom att han var fördömd och att helvetet väntade på honom. Det var den verkan som Herren hade avsett i sin behandling av den här unge man. I den här händelsen har vi ett exempel som kan vägleda oss när vi skall handskas med dem som fortfarande är säkra och egenrättfärdiga.

Apostlarna handlade på samma sätt som Herren. Först predikade de lagen och det med en sådan kraft att deras åhörare blev dödsförskräckta.

I sin första pingstpredikan, ristade Petrus in mordet på Jesus i sina åhörarens hjärtan och den medicinen bet. De blev förskräckta och frågade: ”Bröder, vad skall vi göra?” Petrus svarade: ”Gör bättring och låt alla döpa er i Jesu Kristi namn till förlåtelse för era synder”. Genom att predika evangelium för dem, så talar han om för dem att de kan få förlåtelse för alla sina synder, också för de värsta. Detta var apostlarnas vana överallt, inte endast i Jerusalem, utan också i Aten, Korint, Efesus och så vidare. Överallt predikade de bättring först och sedan tro; för de visste att överallt där de befann sig så stod de inför säkra syndare, som ännu inte hade kommit till insikt om sitt eländiga, syndiga tillstånd. Men de tillämpade inte lagen strängt på dem som ännu inte hade hört något om den kristna tron utan för dem som försökte framstå som kristna men som levde säkert i sina synder.

Det finns ett anslående exempel på apostlarnas handlingssätt i de två sista kapitlen i 2 Kor. Den helige aposteln skriver: ”Jag är rädd att jag vid min ankomst skall finna er annorlunda än ni skulle önska och att ni skulle finna mig annorlunda än ni skulle önska. Jag är rädd att jag skall finna strid och avund, vredesutbrott, själviskhet, förtal och skvaller, högmod och oordning (2 Kor 12:20). Han vill säga: ”Ni föreställer er att jag kommer att predika evangelium för er. Men ni kommer att bli förvånade när jag kommer och ni får höra mig predika.” Bland de ting han kommer att predika så nämner han inte bedrägeri, otukt, stöld, hädelse, mord, utan alla sådana synder, särskilt hyckleri, som man fortfarande kan finna i en kristen församling. Han fortsätter i vers 21: ”Ja, jag är rädd att min Gud skall förödmjuka mig inför er när jag kommer

tillbaka, och att jag måste sörja över många som tidigare levde i synd och inte har ångrat den orenhet, otukt och lösaktighet som de har bedrivit.” Vid den här tidpunkten levde de inte i otukt och orenhet men de hade tidigare levt i sådana synder. De hade blivit kristna i ett skeende där de funderade sig fram men de hade inte gjort verklig bättring för sina synder. De bekände den kristna tron med sina läppar, men deras tro var inte hjärtats tro. De hade inte fötts på nytt och blivit förnyade av den Helige Ande. Aposteln fortsätter och säger: ”Det är nu tredje gången, jag försöker komma till er. Efter två eller tre vittnens samstämmiga vittnesmål skall varje sak avgöras. Tidigare har jag talat till dem som förut syndat liksom till alla andra. Trots att jag nu är frånvarande säger jag samma sak som om jag vore närvarande andra gången. Jag skall inte skona er när jag kommer igen.” (2 Kor 13:1-3)

Vi har här ett utmärkt exempel för en predikant att ta efter. När människor börjar ägna sig åt alla möjliga syndiga handlingar utan återhållsamhet och ändå föreställer sig att de är goda kristna så länge de går till kyrkan och till nattvarden, så måste pastorn säga sig själv: ”Nu är det dags för mig att läsa lagen för min församling, annars lever jag själv lättsinnigt medan mina åhörare går förlorade, annars kommer de att träda fram på den yttersta dagen och anklaga mig och säga: du är orsaken till att vi måste lida evig plåga”.

Aposteln måste tänka på att när han skall återuppta sin tjänst i Korint, så skulle han fortfarande finna säkra medlemmar som han måste ta itu med. I de gudlösa, sodomitiska dagarna, brydde aposteln sig inte om ifall församlingen skulle vända sig emot honom och bli hans fiender. Han sade till dem i förväg att han inte tänkte skona dem. Han skulle säga dem rakt i ansiktet att evig fördömmelse väntade dem om de inte gjorde bättring; han skulle anklaga dem för att vara människor som blivit avslöjade med att fortsätta i synden i strid mot sina samveten och ändå gjorde de anspråk på att vara kristna.

I enlighet med detta får vi alltså inte predika evangelium utan vi måste predika lagen för säkra syndare. Vi måste predika dem ned i helvetet innan vi kan predika dem in i himmelen. Genom vår predikan måste våra åhörare föras till dödens rand innan de kan återföras till livet genom evangelium. De måste förmås att inse att de är dödligt sjuka innan de kan göras friska av evangelium. Först måste deras egenrättfärdighet blottas för dem, så att de kan se vilka smutsiga trasor den består av, och sedan, genom predikan av evangelium, så skall de iklädas Kristi rättfärdighets skrud. De måste först bli förda till att kunna säga av hjärtat: ”Jag, en förlorad och fördömd varelse” så att de sedan kan föras till att därefter med glädje utropa: ”O en sådan salig människa jag är!” De måste först bli till intet genom lagen så att de kan göras till något stort genom evangelium, som är Gud till ära och pris.